Elválni vagy együtt maradni?
Családi örömök és veszteségek

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

12. évfolyam

Programcsomag: Felkészülés a felnőtt szerepekre

A modul szerzői: Sallai Éva és Szekszárdi Júlia

Címlapkép: szkb212_02_00

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	17-18 évesek
Ajánlott időkeret	3 × 45 perc
A modul közvetlen célja	Tudatosítani a tanulókban, hogy a család kölcsönös szeretet és megbecsülés nélkül milyen zavarokkal küzd. Konkrét példákon keresztül szemléltetni, hogy milyen nagy hatással vannak a szülők a gyerekek fejlődésére, nemi identitásának kialakítására, hogyan élnek tovább a tőlük átvett nemi szerepminták. Felhívni a fiúk és a lányok figyelmet a párválasztás jelentőségére, életükben betöltendő szerepére, a családtagok egymás iránti felelősségének alapvető fontosságára, a konfliktusok időben történő rendezésére.
A modul témái, tartalma	Témák: Identitás: szocializáció, család, családtörténet, viselkedés; kapcsolatok: felelősség, kommunikáció; konfliktus: dilemmahelyzet, agresszió, verbális, érzelmi és fizikai bántalmazás; erkölcs és jog: szabályok, normák, lelkiismeret, döntés Tartalom: A foglalkozás középpontjában egy anyával és két tizenéves gyermekével készített interjú áll. A feleség elhagyja a férjét, és a gyerekek készek a bíróságon tanúsítani az apa brutalitását, kifejezni igényüket, hogy az anyával maradjanak. A foglalkozás során lehetőség nyílik a történetnek a három érintett nézőpontjából történő megközelítésére, a különböző meggondolások ütköztetésére. A diákok levonják a történetek tanulságait.
Megelőző tapasztalat	A közvetlen társadalmi környezetből, könyvekből, filmekből, a médiából szerzett tapasztalatok
Ajánlott továbbhaladási irány	Tervek a saját családról és az ebben való szerepvállalásról
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák: érzelmeink pontos azonosítása Önszabályozás: érzelmek kezelése, felelősségvállalás, tolerancia A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: kritikai gondolkodás, szabálykövetés, kreativitás Társas kompetenciák: empátia, kommunikációs készségek, konfliktuskezelés, segítségkérés
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom (kommunikáció, kritikai gondolkodás)
	Tantárgyakhoz: társadalomismeret, etika, osztályfőnöki óra
	Modulokhoz: A család intézményének szociokulturális háttere, A család funkciói, Családi ünnepek és rítusok (16–17 évesek); A családi élet ciklusai, Szerepek a családban (17–18 évesek)
Támogatórendszer	„Képtelenség, hogy ez a család újra összejöjjön”. In: *Neveletlenek.* Gáspár Sarolta beszélgetései gyerekekkel és felnőttekkel. Hanganyag és útmutató. (Az útmutató szerzői: Kósáné Ormai Vera és Szekszárdi Júlia). OKI

	Kiadó – Dinasztia Tankönyvkiadó, 2003

Módszertani ajánlás

A három órát célszerű egy huzamban megtartani. Ha ez nem lehetséges, akkor az A változatban 2+1 óra, a B változatban pedig az 1+2 óra bontást javasoljuk.
A foglalkozás középpontjában egy interjú hanganyaga áll. Az A változatban rövid ráhangolás után kerül sor az interjú meghallgatására, és a kibontakozó történetnek a különböző szereplők nézőpontjából történő megközelítésére, elemzésére. A történethez csoportvita kapcsolódik.
A B változatban később kerül sor az interjú meghallgatására. Megelőzi ezt egy dilemmavita, amelynek során a diákok állást foglalnak a történetben szereplő tizenévesek tettével kapcsolatban (akik az apjuk ellen tanúskodnak a válóperes tárgyaláson). Az interjú meghallgatása ezután segít árnyalni a véleményeket, és eljuttatni a diákokat annak belátásáig, hogy a különböző tettek, döntések megítélése csak a konkrét kontextusban lehet megalapozott.
A B változatban a véleményalkotást egy elképzelt és szerepjátékban előadott interjú is segíti.
Mindkét esetben célszerű körben elhelyezni a székeket. A csoportmunkához mobil bútorzat, a szerepjátékhoz megfelelő tér szükséges.
Az interjú hanganyaga (forgalomban lévő taneszköz része) MP 3-as formátumban áll rendelkezésre. Szükség van tehát az ennek lejátszásához alkalmas berendezésre. Amennyiben ez nem megoldható, a szükséges részlet kijátszható sima CD-re, és egyszerű CD lejátszóról is meghallgatható. Az interjú szövegét a tanári segédlet tartalmazza. Szintén a tanári segédletben található egy elemzést segítő háttérolvasmány is.
A poszter készítéséhez csomagolópapír, filctollak és ragasztógyurma is szükséges lehet. Az A változatban az egyik esetben papírcsíkokat kell poszterre ragasztani. Ehhez papírragasztóról kell gondoskodni.
A csoportalkotás véletlenszerűen történjen. Javasoljuk az ún. random módszert, amikor minden tanuló kap egy sorszámot (annak megfelelően, hogy hány csoportot akarunk kialakítani), és az azonos sorszámú diákok alkotnak egy csoportot. A B változat kicsit bonyolultabb, ezt a jó vitakészséggel rendelkező és a drámajáték módszereiben jártas tanulócsoportoknak ajánljuk.
Nagyon fontos, hogy kerüljük a kategorikus ítéletalkotást, és a szélsőséges megnyilvánulásokon kívül legyünk nyitottak az egyedi különvéleményekre is.

Speciális javaslatok az értékeléssel kapcsolatban

Mivel nagyon személyes témáról van szó, amivel kapcsolatban a gyerekeknek különböző, sok esetben keserves tapasztalataik is lehetnek. Nagyon körültekintően kell kezelni a felmerülő gondolatokat, esetleg bizalmasabb megnyilvánulásokat, és a tanulókat is az egymás iránti figyelemre, és tapintatra kell ösztönözni. Fektessünk hangsúlyt arra is, hogy miként lehet megelőzni az ilyen súlyos kapcsolati konfliktusok kialakulását.

Az A változatban csoportos keretben történik a visszajelzés.
A B változatban kérdőív kitöltését kérjük. Ne írassuk rá a lapra a nevet, hogy a tanulók minél nyíltabban és őszintébben töltsék ki a lapot. A kitöltött kérdőívekből nyert információk segíthetik a további foglalkozások előkészítését, a diákok szükségleteinek történő megfeleltetését.

A modul mellékletei

Tanári mellékletek

P1 − Részlet Ingmar Bergman önéletírásából (A változat)
P2 −Magyarázat a D2 melléklethez (A változat)
P3/a − Az interjú szövege
P3/b − Gondolatok az interjú elemzéséhez
P4/a − A dilemmahelyzet bemutatása (B változat)
P4/b − A dilemmavita menete (B változat)
P5 − Vitakérdések két transzparensen (A változat)

Diákmellékletek

D1 − Állítások papírcsíkokon (B változat) – minden tanuló számára jusson egy papírcsík (az osztálylétszám kb. hatodrészének megfelelő példányszám)
D2 − Feladatok a különböző személyeket képviselő csoportoknak – az adott csoportban minden csoporttag megkapja a csoportnak szóló feladatokat (az osztálylétszám kb. negyedrészének megfelelő példányszám.)
D3 − Csoportfeladatok, 6 fajta kérdéssor (B változat) – minden csoporttag megkapja a csoport feladatát (az osztálylétszám kb. hatodrészének megfelelő példányszám)
D4 − Instrukciók a csoportvezetőknek (A változat) – 2 példány szükséges
D5 − Értékelő kérdőív (B változat) – valamennyi tanulónak szükséges